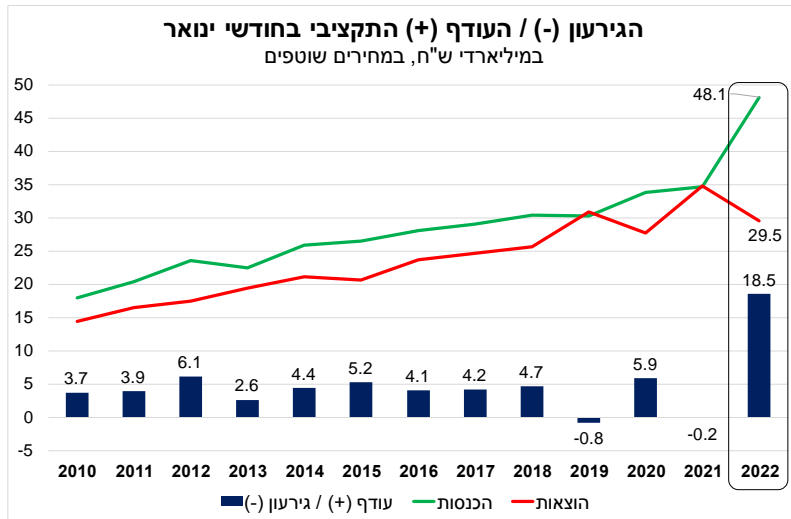


10/02/2022

הגירעון הממשלתי ב-12 החודשים האחרונים ירד בחודש ינואר לכ-3.3% תוצר, הודות להכנסות בהיקף שיא



בחודש ינואר פעילות הממשלה הסתכמה בעודף גבוה באופן חריג, של כ-18.5 מיליארד ₪, זאת לעומת גירעון מתון של כ-0.1 מיליארד ₪ בינואר 2021.

כפי שניתן לראות בתרשים המצורף, חודשי ינואר אמנם מתאפיינים בדרך כלל בעודף תקציבי, אולם כזה שהגיע בשיאו לכ-6 מיליארד ₪ בלבד (2012, 2020) – כלומר, כשליש מגובה העודף התקציבי בינואר 2022. נתונים אלה, ממחישים עד כמה ביצועי התקציב בחודש ינואר השנה היו טובים באופן יוצא דופן, ובולטים מאוד לחיוב בהשוואה לעבר.

העודף הגדול בחודש ינואר השנה הוא בעיקר תוצאה של גידול חד בהכנסות המדינה, שהסתכמו בכ-48.1 מיליארד ₪ – ההיקף החודשי הגבוה ביותר שנרשם לפחות מאז שנת 2001 (השנה המוקדמת ביותר לגביה פרסם משרד האוצר נתונים).

מדובר בעלייה של כ-28% (במונחים ריאליים ובשיעורי מס אחידים) לעומת ינואר 2021. הגידול המשמעותי יותר היה בהכנסות ממסים ישירים (עלייה של כ-37.5% לעומת ינואר אשתקד), אשר הגיע בעיקר הודות להכנסות גבוהות במיוחד ממס הכנסה, בדגש על הכנסות ממס חברות; ניכויים בשכר, בין היתר, על רקע גידול משמעותי מגביה בגין מימוש אופציות על-ידי עובדים במסגרת אקזיטים בתחום ההייטק; והכנסות ממיסוי מקרקעין, על רקע הפעילות הערה בשוק הדיור בעת האחרונה. ניתן להעריך כי חלק מהגידול אינו בעל אופן מתמשך ו/או שלא ימשך ויגדל בקצב כה מהיר. בנוסף, נציין כי ההכנסות ממע"מ מקומי עלו בכ-16.7% לעומת ינואר 2021. במקביל, ההוצאות בנטרול תכנית הסיוע להתמודדות עם משבר הקורונה, עלו בשיעור מתון יחסית בהשוואה לינואר אשתקד.

הגירעון ב-12 החודשים האחרונים שהסתיימו בינואר 2022 ירד לכ-3.3% תוצר, זאת לעומת גירעון של כ-4.5% תוצר במהלך שנת 2021. מדובר בהתפתחות חיובית המשקפת שיפור בפרופיל הפיסקאלי של המשק, ותומכת בהשגת יעד הגירעון הרשמי לשנה זו, שעומד על 3.9% תוצר. בהקשר זה, נדגיש כי משרד האוצר מציין בסקירתו שיעד גירעון זה אינו כולל את עדכון תחזית ההכנסות השנתית (מ-396.9 מיליארד ₪ ל-411.1 מיליארד ₪) וכן תוספת של 10 מיליארד ₪ בגין תכנית הסיוע. בהינתן עדכונים אלה, משתמע שהגירעון לשנת 2022 מוערך על-ידי האוצר בכ-3.2% תוצר – יעד שנראה בר-השגה לאור התפתחות ההכנסות ותחזית צמיחה (של לאומי) של כ-4.6% בשנת 2022, בתרחיש מרכזי. מדובר בהתפתחות חיובית, שתומכת בהתכנסות תקציבית לאחר שנתיים (2020-21) בהן הגירעון היה גבוה יחסית עקב משבר הקורונה, ובתוואי יורד של יחס חוב/תוצר – נושא אליו התייחסה קרן המטבע הבינלאומית (IMF) בסיכום הראשוני של הדו"ח על כלכלת ישראל לשנת 2021, שפורסם ב-6.2.22.

תכנית משרד האוצר להפחתת יוקר המחיה

משרד האוצר הכריז על "התכנית להפחתת יוקר המחיה", שכוללת מספר צעדים ונאמדת בכ-4.4 מיליארד ₪, שהם כ-0.3% תוצר, ולכן ההשפעה של התכנית על תקציב הממשלה לא צפויה להיות משמעותית. גם ההשפעה המאקרו כלכלית של התכנית לא צפויה להיות גדולה, שכן החלק של התכנית שנועד להגדלת ההכנסה הפנויה, כולל שיעור מצומצם בלבד של משקי בית. למשל, רק כ-530 אלף עובדים צפויים ליהנות מהטבת המס למשפחות צעירות ועובדות (תוספת של נקודת זיכוי עבור כל ילד בגילאי 6-12), כ-60 אלף ילדים בלבד כלולים בתכנית הגדלת הסבסוד לצהרונים ועוד. חלקה השני של התכנית, שכולל ביטול מסים ומכסים עשוי להפחית רק במעט את רמת המחירים, ככל שצעדים אלה יבואו לידי ביטוי בהפחתת המחיר לצרכן. מדובר בצעדים הבאים: ביטול הבלו על הפחם, שיפחית את העלייה במחירי החשמל, ביטול מכסים על מספר מוצרי צריכה, תעשייה וחומרי גלם לבניה, הפחתת מכסים רוחבית על מגוון מוצרי מזון, ועוד. לצעדי התכנית לא צפויה להיות השפעה רבה על רמת המחירים הכללית במשק, זאת לאור ההשפעה המקזזת של הגידול הצפוי בביקושים לצריכה, עקב הגדלת ההכנסה הפנויה, על הצעדים המדוודים להפחתת יוקר המחיה.

במבט קדימה, ביצועי התקציב החיוביים מגדילים את הגמישות של הממשלה באשר לצורך והאפשרות לסייע למשק להתמודד עם המשבר, גם במצב הנוכחי וגם במקרה של החרפת התחלואה, וכן עם האצת האינפלציה. זאת, מבלי לחרוג מהיעד של שמירה על משמעת תקציבית (גירעון וחוב פוחתים). לכן יש מקום לצעדים נוספים להפחתת הרמה הגבוהה של יוקר המחיה בישראל. מדובר בהתפתחות שגם מפחיתה את הצורך בהנפקת אג"ח בהיקף משמעותי לצורך מימון הגירעון, אם כי, ייתכן בהמשך גידול בהנפקות אג"ח סחירות חלף אג"ח מיועדות, עם כניסתו לתוקף בהמשך השנה של החוק להבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה.

כתב: יניב בר

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות לאיל רז, ראש ענף כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: eyal.raz@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858039